

בבא בתרא כג

עניין: ועל דא אפקוהו לרבי ירמיה מבי מדרשא

חובות הלבבות - הקדמה

ונשאל אחד מן החכמים על שאלה נכרית מענין דין הגרושין והשיב את שואלו אתה האישי השואל על מה שלא זייקנו אם לא ירענו הידעת כל מה שאתה חייב לדעתו מן המצות אשר אינך רשאי להתעלם מהם ואין ראוי לך לפשוט בהם עד שנפנית לחשוב בשאלות נכריות אשר לא תקנה בהם מעלה יתירה בתורתך ואמונתך ולא תתקן בהם מעוות במדות נפשך. והנה אני נשבע כי מחמש ושלישים שנה אני מתעסק במה שצריך לי ממצות תורתך ואתה יודע רוב טרחי בעיון רוב הספרים אצלי ולא פנית לי למה שפנית לכך לשאול עליו והאריך להוכיחו ולביישו על זה. וחכם אחר אמר למדתי לברר מעשי

קונטרס דברי סופרים

להגר"א וסרמון הי"ד סי' ו

(ב) והנה ז"ל הרע"ב בריש מס' אבות משה קבל תורה מסיני אומר אני לפי שמסכת זו אינה מיוסדת ע"פי מצוה ממצות התורה כשאר מסכתות שבמשנה, אלא כולה מוסרים ומדות וחכמי הגברים. ג"כ חברי ספרים כמו שבדו מלבם, בדומי המוסר כיצד יתנהג האדם עם חבריו לפיכך התחיל התנא במסכת זו משה קבל תורה מסיני לומר לך שהמדות והמוסרים שבו המסכת לא בדו אותם חכמי המשנה מלבם אלא אף אלו נאמרו בסיני ע"כ:

(ג) ונראה דה"ה כל האומדנות שבגמ' לא בדו אותם חכמי הגמ' מלבם אלא אף אלו נאמרו בסיני וכמו:

חתם סופר על התורה

ריש פרשת בחוקותי

אך יאמר ע"ד מוסר לאפקוי ממ"ש ח"כ ז"ל, וזכיר מהיות כל עסקנו צדיעת הדינים הנכרים ושאלות הזרות, כגון דיני גטין וכדומה, אלא יהי כל עסקנו צעיוניות, ולכשיצא שאלה כזו לדינו נעוין זה א. והנה צמ"כ החסיד הכוא, לא זה הדרך סלולה אשר חפץ ה' ואשר כצוהו רז"ל וקצנו צמ"ס איבעיא לכו רגלו ה' בתוך ה' אמה ורגלו ה' חוץ ל' אמה מכו [צ"צ כ"ג:] וגופו חיש ופניו אדם מכו [ע"י גדה כ"ג:] וכה"ג רוב שקלא וטרי' שצמ"ס, כי ידעו חז"ל שידעת דברים אלו זהו האושר האמתי, וזה הוא המצוי לאדם לבצת לבו צירחת ה' כל היום ודציקות צמנו הגדול, וצנתאי שח"י תחלת כוונתו לשם ה' ותל"מ, כי אם יעסוק צחורה צעיונים כאלו וממילא ידובק צח"י, כי הדבק צחורתו דבק צו ית', ויהי הדינים חצבים עליו בצופן שירצה להכין לו, אם חלו יודמן כזה מה יעשה, ולא שיהי לריך לעיין עליו צעטת מעשה. וידוע כי בהשפעה מחכמת האלקי

מדות חכמים כן הוא ע"כ והיינו שראוי משאלת ר' ירמיה שהוא מפקק בשיעורי חכמים לומר שאינן בצמצום ובאמת חן בצמצום גדול וכן הוא בפ"ק דר"ה ז"ג א"ר ר' ירמיה לר' זירא וק"ם דחו להבגין בין שלישי לפחות משליש א"ל ליה לאה אמינא לך לא תפיק נפשך לבר מהלכתא (ופרש"י לפקק בשיעורי חכמים) כ"ל מדות חכמים כן הוא בארבעים סאה טובל במ' סאה חסר קורטוב אינו יכול לטבול וכו' דטעמא דארבעים סאה הוא משום דבעינן מים שכל גופו של אדם בינוני עולה בהן בבת אחת. וקיבלוי חכמים מסיני דכך היא מדה אדם בינוני ארבעים סאה לא פחות ולא יותר וכן:

בן יהודע

דף כ"ג. בעי ר' ירמיה רגלו אחת בתוך חמשים ורגלו אחת חוץ מחמשים אמה מכו, ועל דא אפקוהו לרבי ירמיה מבי מדרשא. הנה כתב רבינו מהר"ו ז"ל בשער הגלגולים, דרבי ירמיה תמיד היה שאל שאלות, כת"ש הרבה פעמים בעי רבי ירמיה, ולהיות כי הוא נחזק לטובה להגדיל תורה ויאדיר בשאלותיו, וכיישאו ואפקוהו מבי מדרשא, לכן יש לו שגר טוב למעלה, כי כל שאלות הנשאלות במתיבתא דרקיעא הוא שואל אותם, ושאלות על ידו ונלע"ד שאזר לי מורי ז"ל שהוא עומד בפסח מתיבתא דרקיעא, ואזנס כונת שאלתו היה ע"ד הסוד בענין ז"ל